

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Scriptoribus Ecclesiasticis Liber Vnus

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Coloniae Agrippinae, 1645

De Scriptoribus Ecclesiasticis Testamenti Veteris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64672)

DE SCRIPTO- RIBVS ECCLESIASTI- CIS TESTAMENTI VETERIS.

De Mose. 2483.

Moses Propheta sanctissimus, & verustissi-
mus, & primus inter Scriptores Ecclesia-
sticos, natus est, secundum meum compu-
tum, anno bis millesimo quadringentesi-
mo tertio ab initio Mundi. Vixit annis cen-
tum viginti. Anno octogesimo vitæ suæ
suscepit iussu Dei Principatum Hebræorum, id est, anno
mundi 2483. obiit anno mundi 2523. Scripsit Pentateu-
chum, id est, quinque volumina, quorum nomina ab He-
bræis sumuntur à primis verbis librorum.

Itaque primum vocant berescit, id est, In principio.

Secundum ve elle semot, id est, Hæc sunt nomina,

Tertium, vaicra, id est, Vocauit autem.

Quartum, vaiedabber, id est, Locutusque est.

Quintum, elle addebarim, id est, Hæc sunt verba.

Græci, & Latini denominant hos libros à materia, de
qua agitur in principio libri, & quidem primum librum
vocant Genesim, quia initio scribitur generatio cæli, &
terre, & reliquarum rerum creatarum.

Exodum vocant librum secundum, quia initio descri-
bitur egressio filiorum Israel de Ægypto. Exodus enim
egressum significat.

Tertium vocant Leuiticum, quoniam in eo describi-
tur

tur officium Leuitarum circa tabernaculum, sacrificia & alia id genus.

Quarum vocant Numeros, quoniam initio libri numeratur multitudo filiorum Israel per tribus, & familias suas.

Quintum vocant Deuteronomium, quasi secundam legem quoniam in eo reperitur, & explanatur lex Domini data in Monte Sina.

Ex his libris intelligi potest, Moſem fuiſſe virum doctiſſimum, non ſolum in omni ſapientia Ægyptiorum, vt dicitur à ſancto Stephano Actor. 7. ſed etiam in arte Hiſtorica; Poetica, Oratoria, Morali, & Theologica. Scribit enim Hiſtoriam, Genealogias, & res geſtas Patriarcharum ab orbe condito vſque ad exitum filiorum Iſrael de Ægypto, id eſt, ab initio temporum vſque ad annum bis milleſimum quadringentimum octogefimum tertium, imo etiam vſque ad obitum ſuum, id eſt, vſque ad annum bis milleſimum quingentefimum viceſimum tertium. Quæ autem poſt mortem ipſius Moſis ſcribuntur in extremo capite Deuteronomii, addita ſunt, vel à Iofue, vel ab Eſdra, vel ab alio aliquo Propheta.

Quod etiam Poeta inſignis fuerit Moſes, reſtantur duo cantica ipſius, alterum Exod. 15. alterum Deuteronom. 32. De arte ipſius Oratoria reſtatur Oratio, quam ſcribit ſub nomine Iudæ ad Iofeph. Genetiſ 44. & alia ipſius Moſis ad Deum. Numer. 14. & exhortationes, vel reprehentiones ad populum. De ſcientia Morali, & peritia legum condendarum, non tam proprio ingenio, quam inſpiratione diuina, teſtis eſt magna pars Exodi, Leuitici, & Deuteronomii. Denique de myſteriis Theologiæ, ſub figura Arcæ fœderis, & veſtium ſacerdotalium, & totius tabernaculi, teſtis Philo Hebræus, qui has allegorias ſubtiliſſimè explanauit.

Scripſerunt vitam Moſis Philo ex Iudæis, & Gregorius Nyſſenus ex Chriſtianiſ. Tribuuntur Moſi psalmsi vndecim à ſancto Hieronymo, & aliis: ſed probabilior eſt ſententia ſancti Auguſtini, & aliorum, qui

qui totum psalterium Davidis esse volunt. De qua re scripsi in præfatione Psalmorum.

De Iob.

Iob, ad miraculum usque sanctus, & doctus, ante Moysen vixit. Nam ex sententia Græcorum, & multorum Latinorum, fuit tertius ab Esau, & quintus ab Abraham. Moses autem fuit quartus à Jacob, & sextus ab Abraham. Sed ex sententia Hebræorum, & sancti Hieronymi in quæstionibus Hebraicis, Iob non descendit ab Esau, sed à Nachor fratre Abrahæ; & fuit tertius à Nachor fratre Abrahæ, ac per hoc multo antiquior Mose. Quod etiam ex ætate colligitur. Iob enim vixit centum quadraginta annis post plagas, ut dicitur in fine libri, & antea vixerat multos annos, cum septem filios, & tres filias genuisset. Quare non male sanctus Isidorus in libro de vita & morte Patrum capite vigesimo quarto scribit, Iob vixisse ducentos quadraginta octo annos, ad quam ætatem Moysis tempore nemo perueniebat. Mihi sententia sancti Hieronymi semper visa est probabilior, tum propter distantiam ætatis, ut diximus: tum quia pronepos ille Esau, non dicitur Iob, sed Iobab, ut notum est ex Genesis capite trigesimo sexto, quo nomine nunquam vocatur Iob, neque in libro Iob, neque apud Ezechielem capite, decimo quarto, neque Tobix primo, neque Iacobi quinto, in quibus solis locis fit mentio sancti Iob. Ac ut magis appareat differentia: sciendum, sanctum Iob, ita scribi Hebraicè יֹב pronepotem autem Esau, ita scribi יֹבָב, ubi differentia est in ipsis radicalibus literis. Quod autem aliqui respondent, literam aleph, aliquando excidere, & nomina sæpè contrahi; non magni momenti est. Nam literæ radicales non solent excidere: & si, Iob, esset nomen contractum, aliquando legeretur integrum in libro, ubi passim nominatur: nusquam autem legitur, nisi Iob.

At contra obiicitur argumentum ex editione 70.

Interpretum. Habetur enim in ea editione appendix ad finem libri Iob, in qua dicitur, Iobum fuisse de filiis E-lau, & quintum ab Abraham. Sed ea appendix non videtur de textu 70. sed ab aliquo addita: alioqui non ita libere à sancto Hieronymo reiiiceretur. Sed quicquid de hoc sit, auctorem libri Iob sanctus Isidorus lib. 6. Originum cap. 2. scribit fuisse Mosem, aut ipsum Iob, aut alium ex Prophetis. Et quidem non pauci contendunt, auctorem libri fuisse Iob, sed non pauciores volunt fuisse Mosem.

Mihi utraque sententia videtur vera, si ita dicamus, ab ipso Iob fuisse annotatas res eius gestas lingua Arabica: sed à Mose fuisse postea ex volumine Iob compositum librum, què nunc habemus, lingua Hebraica, addito principio, & fine, id est additis illis verbis, Vir erat in terra Hus, nomine Iob, simplex & rectus, & timens Deum, & recedens à malo; & ad finem addita morte ipsius.

Quod autem liber, qui nunc extat, sit Mosi potius, quàm Iob; ideo mihi persuadeo, quia & Hebræi doctores ita sentiunt, & rationes non contemnendæ pro hac sententia possunt adferri.

Primum enim si Iob esset auctor libri, qui nunc extat, primus scriptor sacer esset Iob, non Moses. Iam enim ex ætate ostendimus, & ex ipsa scriptura, Iobum fuisse antiquiorem Mose. At communi consensu, Moses est primus scriptor Ecclesiasticus.

Deinde si Iob esset auctor libri huius, non esset hic liber in canonem scripturarum ab Hebræis admittus. Iob enim non fuit de filiis Israel, sed Idumæus, vel Arabs: Idumæi autem, & Arabes pro hostibus habebantur ab Hebræis.

Præterea liber Iob Hebraicè scriptus est, non Syriacè, vel Arabicè, qua muis aliqua vocabula Arabica in eo legantur, præsertim quando introducuntur loquentes amici Iob: at Iob, non Hebraicè scripsit, si quid scripsit, sed lingua sua. Quod si non est Iob auctor libri huius, nulli melius tribui potest hoc opus, quàm Mose, qui fuit temporibus Iobi. Quod enim quidam dicunt auctorem hu-

huius libri esse Salomonem: ex auctoritate sancti Grego-
ri Nazianzeni Oratione ad Iulianum exactorem seu ve-
rius, exactorem tributorum: non magnificandum
est, nam sanctus Gregorius non dicit, Salomonem esse
auctorem libri Iob, sed solum citat sub nomine Salomo-
nis quædam verba, quæ habentur apud Iob cap. 3. Sed fa-
cile fuit, ut sanctus Gregorius ex lapsu memoriæ verba ve-
nius auctoris tribuerit alteri: præsertim cum eo loco ver-
bis, quæ sunt apud Iob, adiunxerit etiam alia, quæ non
sunt apud Iob.

De Iosue. 2523.

Iosue filius Nun, successor Mosis fuit in principa-
tu Hebræorum anno mundi 2523. qui populum
post obitum Mosis rexit annis viginti sex, & obiit an-
no centesimo decimo vitæ suæ, ut habetur in ultimo
capite Iosue. Quis auctor fuerit libri Iosue, non est
omnino certum. Nam sanctus Athanasius in Syno-
psi rectè monet ex nomine libri non necessario colligi
auctorem, sed materiam. Dicitur enim liber Iosue,
quia continet res gestas Iosue: & eodem modo dicun-
tur libri alii, vel Iudicum, vel Ruth, vel Regum, vel
Tobiæ, aut Iudith, aut Esther, aut Machabæorum. Theo-
doretus in libro de quæstionibus in Iosue, existimat, li-
brum Iosue scriptum ab auctore anonymo, qui scri-
psit librum iustorum, de quo dicitur Iosue 10. Non-
ne scriptum est hoc in libro iustorum? Sed hoc argumen-
tum nihil efficit. Nam non agitur eo loco, nisi de inge-
nti illo prodigio, quo ad verbum Iosue Sol, & Luna ste-
terunt. Hoc enim prodigium cum aliis similibus vide-
tur annotatum fuisse in aliquo libro, qui dicebatur liber
iustorum.]

Sanctus Isidorus libro sexto Originum cap. secundo
affirmat, librum Iosue scriptum fuisse ab ipso Iosue.
Et hoc verissimum nobis esse videtur, tum quia in ex-
tremo capite huius libri dicitur de Iosue, scripsit omnia
verba hæc in volumine legis Domini: tum quia omni-
no credibile est, Iosue ministrum, discipulum, & suc-
cessio-

cessorem Moſis, imitari voluiſſe Dominum, & Magiſtrum, & prædeceſſorem ſuum: vt ſicut ille ad æternam memoriam literis mandauerat res geſtas in populo Dei vſque ad ſua tempora; ita & ipſe faceret, cum ei nec ſcientia, nec aſſiſtencia Spiritus ſancti in ſcribendis ſacris hiſtoriis deſſet. Porro pauca, quæ adduntur in fine libri de morte ipſius, & ſepultura, ſine dubio ſcripta ſunt à ſucceſſoribus, quicumque illi fuerint, & veriſimile eſt à Samuele, vel Eſdra.

De Samuele Propheta. 2878.

Samuel Propheta fuit vltimus Iudex & Princeps populi, antequam Reges creati cœpiſſent. Suſcepit autem Principatum anno mundi 2878. præfuit annis 20. Hunc fuiſſe auctorem libri Iudicum, & Ruth, & libri primi Regum, docet ſanctus Iſidorus libro ſexto Originum cap. ſecundo, & quod attinet ad librum primum Regum, in quo continentur res geſtæ Dauidis, teſtatur liber primus Paralipom. capite vltimo eum ſcriptum fuiſſe à Samuele.

Dicitur etiam li. 7 Reg. c. 10. à Samuele fuiſſe ſcriptam legem Regni: ſed hæc non videtur extare.

De Dauide. 2919.

David Rex & Propheta regnare cœpit anno mundi 2919. & regnauit annis 40 vt ſcribitur lib. 3. Regum cap. 2. ſcripſit librum Pſalmorum centum quinquaginta. Sic enim docent Chryſoſtomus, Theodoretus, Caſſiodorus, Euthymius, & alii præfatione in Pſalmos, & ſanctus Auguſtinus libro 17. de Ciuitate Dei cap. 14. quamuis autem ſanctus Hilarius præfatione in pſalmos, & ſanctus Hieronymus in epiſtola ad Cyprianum, velint pſalmos eſſe compoſitos ab auctoribus, qui nominantur in titulis, vt à Moſe, Salomone, Aſaph, Chore, Idithum: tamen probabiliorem exiſtimamus ſententiam priorem. De qua re diſſeruimus præfatione in explanationem pſalmorum. Extat quidem pſalmus quidam breuis extra numerum centū quinquaginta

ginta psalmodum, sed eum apocryphum existimamus, quia Concilium Laodicenum capite ultimo, & Tridentinum sess. 4. non ponunt in canonem scripturarum nisi psalmos 150.

Porro David non solum Propheta eximius fuit, sed etiam poeta venustissimus, & doctissimus: & scientiam habuit historiae sacrae, legum diuinarum, moralis, & naturalis philosophiae. Quae omnia in psalmis mirifice apparent.

De Gad, & Nathan. 2959.

GAd, & Nathan Prophetae profecuti sunt res gestas Dauidis, quae habentur in libro primo, & secundo Regum & initio tertii, ab eo loco, ubi desit Samuel. Sic enim scribitur lib. 1. Paralipom. cap. ultimo, Gesta Regis Dauid priora, & nouissima scripta sunt in libro Samuel videntis, & in libro Nathan Prophetae, & in volumine Gad videntis. Aetas horum duorum Prophetarum necessario debet poni post obitum Dauidis; qui obitus contigit anno mundi. 2959.

De Salomone Rege sapientissimo. 2959.

Salomon Rex, Dauidis Regis filius regnare coepit anno mundi 2959. & regnavit annis 40. ut scribitur Regum libro 3. capite 1. scripsit sine vlla controversia libros tres Prouerbia, Ecclesiastem, & Cantica canticorum. De libro Sapientiae nonnulla quaestio est: Nam non habetur in Codicibus Hebraicis, sed solum in Graecis, & Philoni adscribitur Iudaeo, teste sancto Hieronymo praefatione in Prouerbia Salomonis. Sed tamen a veteribus Patribus communi consensu hic liber tribuitur Salomoni, ut notum est ex Eusebio l. 4. hi. c. 22. Tertulliano de praescriptione, Cypriano de mortalitate, Hilario in psalm. 127. Ambrosio sermone 8. in psal. 118. Basilio lib. 5. in Eunomium, Epiphano haeresi Anomaeorum, & Augustino tractat. in psal. 63. & ipse auctor libri Sapientiae ca. 9. testatur, se fuisse Regem in Israel, & sibi a Do-

De Scriptoribus Ecclesiasticis

mino imperatum, ut templum ædificaret: quæ in Salomonem propriè conueniunt. Sed hæc discordia facile conciliabitur, si dicamus, sententias huius libri esse Salomonis, sed collectas in vnum volumen, & Græcis verbis expressas à Philone, non illo, qui tempore Caii Imp. floruit, sed alio antiquiore. Iosephus lib. 8. antiquitatum capite . refert a Salomone scriptos fuisse libros Odarum, & carminum quinque supra mille: & parabolarum libros ter mille. Item scriptas ab eo fuisse incantationes, quibus morbi curantur, & dæmones pelluntur. Quæ videntur parum verisimilia; sed siue sint vera, siue falsa, certum est ea hoc tempore non extare, & fortasse ex verbis Iosephi, occasionem acceperunt aliqui perditii homines tribuendi Salomoni librum perniciosissimum, qui inscribitur clauicula Salomonis. Sanctus Athanasius in fine Synopsi commemorat inter apocrypha psalmos, & cantica Salomonis. Et ad hunc diem inueniuntur, in Bibliotheca Vaticana psalmi, & Odæ Salomonis; sed an sint illa, quorum meminit sanctus Athanasius, incertum est.

De Ahia & Addo. 3000.

Ahias, & Addo scripserunt res gestas Salomonis, ut habetur in secundo libro Paralipomenon cap. 9, siue sint eæ, quæ narrantur in tertio libro Regum, siue res aliæ. Quis autem scripserit reliqua, quæ habentur in libro tertio Regum post cap. vndecimum, & in toto quarto, & in duobus libris Paralipomenon, nõ est omnino certum: sed credibile est scripta fuisse à Sacerdotibus, & Prophetis illorum temporum.

De Osea. 3170.

Prophetæ iam maiores, quàm minores floruerunt post diuisionem Regni, quæ facta est post obitum Salomonis. Quo etiam tempore vixerunt auctores librorum Tobie, Iudith, & Esther. Sed ut eos ordine disponamus, statuendum esse videtur ut certum, Prophetas minores eo prophetasse ordine, quo in Bibliis Hebraicis, & La-

& Latinis collocantur; quamuis in Græcis sit aliqua diuersitas, & de Abdia, & Habachuc sit non exigua difficultas. Ratio huius fundamenti est, quia videmus, Prophetas maiores sine vlla controuersia suo ordine collocatos, vt Isaias præcesserit Hieremiam, & Hieremias Ezechielem, & Ezechiel Danielem. Item quia magna pars Prophetarum minorum sine vlllo dubio ita collocati sunt, vt Oseas Ioel em præcedat, & in fine Aggaus Zachariam, & Zacharias Malachiam. Proinde colligi potest, omnes esse suo ordine dispositos: neque excogitari potest vlla ratio, cur prior tempore debuerit posteriori postponi: nisi cum classis (vt sic loquar) variatur. Maiores enim Prophetæ suam classem faciunt, & minores quoque suam. Sed nos ex vtrisque vnâ classem faciemus, vt secundum ordinem temporis omnes collocemus.

Primus omnium tam maiorum, quam minorum fuit Oseas, qui prophetauit, vt ipse testatur, in diebus Ozia, Ioatham, Achaz, & Ezechia Regum Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas Regis Israel. Annus autem, quo regnare cœpit Ozias in Hierusalem, fuit vicesimus septimus, quo regnauit Hieroboam in Samaria, videlicet ter millesimus centesimus septuagesimus. Fuit autem Oseas de tribu Issachar, vt Epiphanius testatur: & iussu Domini accepit vxorem fornicariam, vt significaretur fornicatio populi, per Idolatriam à Deo: & propter hoc peccatum prædicit captiuitatem decem tribuum, & deinde captiuitatem etiam duarum aliarum tribuum, quæ facta est per Nabuchodonosor.

De Ioel. 3170.

Græci post Oseam ponunt Amos: sed Hebraici, & Latini codices ponunt Ioel. Sed non est res magni momenti, quia fuerunt omnes isti tres Prophetæ Synchroni, id est, contemporanei, vt sanctus Hieronymus loquitur initio explicationis Oseæ: & quia Ioel non desinat tempus, quo prophetauerit, intelligitur pro-

phetasse sub eisdem Regibus, vt scribunt sanctus Hieronymus in caput primum Ioelis, & sanctus Augustinus libro decimo octauo de Ciuitate Dei, capite vicesimo septimo, & Theodoretus in prologo super duodecim Prophetas.

Porro Ioel prædicit duabus tribubus, quibus propriè Propheta datus erat à Deo, Babylonicam captiuitatem, easque ad pœnitentiam hortatur; & in extremo vaticinio prædicit aduentum Messiaë, & Spiritus sancti per eum mittendi, & vltimi iudicii diem. Obiit in pace.

De Amos 3170.

AMos prophetauit eodem tempore. Nam initio dicit, se visionem suam vidisse in diebus Oziaë Regis Iuda, & in diebus Hieroboam filii Ioas.

Prædixit ipse quoque captiuitatem, & alia graua flagella; & grauissimè in scelera inuectus à filio Amasæ Sacerdotis fuste inter tempora percussus interiit, vt Epiphanius testatur in libro de vita, & morte Prophetarum.

De Isaiâ. 3190.

Post Amos sequitur proximè Isaias, primus ex maioribus. Quamuis enim tam Osee, quam Isaias initio dicant, se prophetasse in diebus Oziaë, Ioatham, Achaz, & Ezechiaë: tamen Eusebius in Chronico, & sanctus Hieronymus in primum caput Osee, scribunt. Oseam fuisse primum, & Isaiam secundum in scribenda prophetia. Et videtur hoc posse confirmari, tum ex illis verbis Osee, Principium loquendi Domino in Osee; quo significari videretur, inter multos, qui eodem ferè tempore prophetauerunt, primum fuisse Oseam; tum ex eo, quod Oseas addit, se visionem vidisse, non solum in diebus Oziaë, sed etiam in diebus Hieroboam: vt videlicet significaret, se visionem vidisse, & prophetasse ad initium Regni Oziaë, quod concurrit cum fine Regni Hieroboam: Isaias autem non meminit Hieroboam, quia non prophetauit in

in diebus eius , ac per hoc non prophetauit ad initium Regni Ozia, sed postea. Ex qua ratione sequitur, Isaiam debere collocari post Ioel, & Amos, qui fuerunt contemporanei Ozia: & Amos dicit , se prophetaſſe in diebus Ozia Regis Iuda , & in diebus Hieroboam filii Ioas.

Isaias igitur vnus est & primus ex maioribus Prophe-
tis, scripsit librum magnum, imo etiam maiorem, quam
vllus alius Propheta, & scripsit ante omnes alios Prophe-
tas maiores.

Dicuntur enim Prophetæ maiores , qui singuli suos
scripserunt libros integros; minores autem dicuntur il-
li, quorum prophetiæ omnes simul vnico libro apud He-
braeos continentur. Fuit vir nobilis ex tribu Iuda,
& facundissimus , vt ex eius volumine quiuis intelli-
gere potest. Scripsit autem de aduentu Christi, de nati-
uitate eius ex Virgine, de vita, de prædicatione, de Re-
gno, de miraculis, de passione, de sepultura, de aliis eius
mysteriis, vt Euangelista potius, quam Propheta fuisse
videatur. Scripsit etiam de vocatione Gentium, & de
gloria Ecclesiæ planè admirabiliter. Obiit sub Manasse
Rege filio perditissimo Ezechia Regis optimi; iussu
eiusdem Manasse sectus in duas partes crudelissimo sup-
plicio, vt Epiphanius testatur in libro de vita & mor-
te Prophetarum. Sed Deus eodem auctore Epiphanio,
sepulchrum eius gloriosum miraculis reddidit.

De Abdia 3195.

Abdias ab Eusebio in Chronico ponitur tempori-
bus Achab Regis Israel, ac per hoc longè ante Ose-
am, & Isaiam, & Ioel, & Amos. Idem videntur sensis-
se sanctus Hieronymus, & sanctus Epiphanius. Abdias
enim à sancto Hieronymo in commentario creditur es-
se ille dispensator domus Achab Regis , qui abscondit
centum Prophetas, eosque paur, quo tempore Iezabel
vxor Achabi Prophetas Domini persequebatur: de qua
re loquitur Scriptura libro tertio Regum , capite deci-
mo octauo. Sed Epiphanius hunc eundem Abdiam Pro-
phe-

phetam existimat esse illum quinquagenarium Principem, cui pepercis Elias, ne ab igne de cœlo misso absumeretur. De qua historia Scriptura loquitur libro quarto Regum, capite primo. Neque dissentit Epiphanius à Hieronymo, quia potest fieri, ut ille, qui erat dispensator in domo Achab, postea factus sit Dux militiæ in domo Ochoziæ filii Achab. Sed maxima difficultas est, quia idem sanctus Hieronymus in primum caput Osee scribit, Abdiam fuisse contemporaneum Osee, Ioelis, & Amos, & quartum locum habere inter Prophetas minores: & non potest fieri, ut ille Abdias, qui vixit tempore Achab, peruenerit ad tempora Oziæ, & Ezechia, in quibus temporibus prophetarunt Osee, Ioel, & Amos. Achab enim antiquior fuit Ozia, plus centum quinquaginta annis.

Contra autem videtur Abdias posterior fuisse non solum Osea, Ioel, & Amos, sed etiam Michæa, & Iona, & aliis multis. Nam in prophetia sua meminit belli Chaldæorum contra Hierusalem, & captiuitatis eiusdem urbis tanquam iam peractæ, & præteritæ, ut videatur collocandus post Hieremiam.

Mihi tamen placet sententia sancti Hieronymi, qui (ut paulo antè dixi) facit Abdiam æqualem Osee, Ioeli, & Amos. Quod autem alibi dixit, Prophetam Abdiam fuisse dispensatorem domus Achab, non ex mente sua, sed ex traditione quadam Iudaica dixisse videtur, quæ traditio non alio fundamento nititur, nisi similitudine nominis, quasi non potuerint esse plures Abdia.

Quod autem hic Propheta meminerit captiuitatis Babylonicæ, non cogit, ut sentiamus, illum prophetaisse post captiuitatem: nam more Prophetarum loquitur de captiuitate illa futura per verbum præteriti temporis.

Igitur Abdias prophetauit contra Idumæos, & non solum prædixit exitium eorum, sed etiam causam exitii, quia videlicet tempore captiuitatis Babylonicæ futuri essent Idumæi socii Chaldæorum contra filios Israel.

Obiit

Obiit hic Propheta in pacè, Epiphanius auctore loco citato.

De Iona. 3195.

Ionas Propheta eodem tempore prophetavit, quo superiores Prophetæ, vt scribunt sanctus Hieronymus in prologo Ionæ, Eusebius in Chronico, & libro decimo de præparatione Euangelica, capite vltimo, & sanctus Augustinus libro 18. de Ciuitate Dei, cap. 27. Prophetavit autem Ionas contra Niniuitas, & exitium illis prædixit. Et quamuis agentibus illis pœnitentiam Deus pepercerit: tamen postea reuersis ad iniquitatem Deus exitium illis immisit, quod Ionas prædixit, vt habemus in libro Tobia cap. 12.

Sanctus Hieronymus in prologo Ionæ refert verba Tobia, quibus expressè dicitur, euerendam Niniuem, vt prædixit Ionas. Sed in nostro libro Tobia cap. 12. non habetur nomen Ionæ, sed solum, Prope erit interitus Niniue, non enim excidit verbum Domini.

Hunc Ionam, scribit Epiphanius in libro de vita, & morte Prophetarum, esse puerum illum, quem suscitauit Elias ad preces Viduæ Sareptanæ. Quod idem ex traditione Hebræorum refert sanctus Hieronymus in prologo Ionæ. Quo fundamento nitatur hæc traditio, non scio, certè tempora parum cohærent.

De Michaa. 3223.

Michæas prophetavit paulò post supradictos. Scribit enim initio prophetiæ suæ, se prophetasse in diebus Ioatham, Achaz. & Ezechia; & omittit Oziam, quem Oseas, Isaias, & Amos posuerunt. Proinde prophetavit initio Regni Ioatham, id est, anno mundi 3223. Prædicit hic Propheta captiuitatem primam decem tribuum, & secundam duarum tribuum: prædicit aduentum Christi, & natiuitatem in Berthehem, & conversionem Gentium ad Ecclesiam Dei.

De

De Nahum. 3264.

NAhum Elcesæus prophetauit post abductas decem tribus in captiuitatem à Salmanasar Rege Assyriorum, vt restantur sanctus Hieronymus, Theodoretus, & Theophylactus, in præfatione in Nahum; si dem volunt eum prophetasse tempore Ezechie: illo enim anno decem tribus in captiuitatem ductas esse constat ex libro quarto Regum, capite decimo octauo. Itaque tempus prophetie Nahum incidit in annum mundi 3264.

Prædicat hic Propheta exitium Regis Assyriorum, & vastationem Ninuæ per Chaldæos. Et Iudeis prædicat, non præualiturum Regem Assyriorum contra Hierusalem, sicut præualuerat contra Samariam. Obiit in pace, teste sancto Epiphanio in lib. de vita & morte Prophetarum.

De Habachuc. 3283.

Habachuc prophetauit ante captiuitatem duarum tribuum, vt docet Epiphanius in libro de vita, & morte Prophetarum; & in Chronico Hebræorum, quod Seder olam vocant, dicitur Habachuc prophetasse sub Rege Manasse filio Ezechie, id est, post captiuitatem decem tribuum, sed ante captiuitatem duarum tribuum. Manasses autem regnare cœpit anno mundi ter millesimo, ducentesimo, octogesimo tertio.

Multi tamen graues auctores volunt, Habachuc prophetasse post captiuitatem Babylonicam, vt sanctus Hieronymus in prologo ad hunc Prophetam, Theodoretus, & alii. Ducuntur hi auctores illo argumento, quod Habachuc Propheta, Angelo eum rapiente, & deferente, attulerit prandium Danieli in laculeonum constituto; ac per hoc vixerit tempore Danielis, & ad initium Imperii Cyri Regis Persarum. Sed nos priori sententiæ adhaeremus, quoniam ipse Habachuc disertis, & multis verbis prædicat aduentum Regis Babyloniæ ad capiendos Iudæos. Non est autem

autem moris Prophetarum loqui de rebus præteritis per verba temporis futuri : sed è contrario prædicere futura per verba temporis præteriti. Annuntiate enim præterita, tanquam si essent futura, vnusquisque potest sine spiritu prophetiæ.

Ad argumentum autem de allatione prandii ad Danielem, facile responderi potest, non esse eundem Habachuc Prophetam vnum ex maioribus & Habachuc Prophetam, qui tulit prandium Danieli : sicut non est idem Michæas Propheta, qui vixit tempore Achab Regis Samariæ cum Michæa Propheta, qui vnus est ex duodecim Prophetis minoribus.

Ergo Habachuc de tribu Simeon prædicat aduentum Chaldæorum, & Babylonicam captiuitatem. Prædicat etiam vastationem eorundem Chaldæorum, quæ facta est per Medos, & Persas. Et tandem prædicat aduentum Christi, passionem, resurrectionem, & secundum aduentum in gloria.

De Sophonia. 3340.

Sophonias prophetauit, vt ipse testatur in diebus Iosias Regis & quia non designat Sophonias annum Regni Iosias, vt facit Hieremias, intelligendum est, Sophoniam prophetaisse ad initium Regni Iosias, id est, anno mundi ter millesimo, trecentesimo, quadragesimo. Hoc enim anno cœpit regnare Iosias. Porro hic Propheta concionatur contra peccata, & hortatur ad pœnitentiam, & prædicat excidium Palæstinorum, Moabitarum, Ammonitarum, Æthiopum, & aliarum Gentium. Prædicat etiam conuersionem Gentium, & ruinam Idololatriæ. Denique prædicat Christi resurrectionem, Iudæorum excœcationem, & exitium vltimum, & Ecclesiæ gloriam, & felicitatem.

De Hieremia. 3337.

Hieremias Propheta secundus ex maioribus propheta-
re cœpit anno tertiodecimo Regni Iosias, id est, anno ter millesimo, trecentesimo, trigesimo septimo ab orbe

orbe condito, ut ipse initio libri sui testatur, & prophetauit vsque ad annum vndecimum Sedecie Regis, qui fuit vltimus Rex Hierusalem: & tunc completa fuit captiuitas Babylonica. Fuit autem Hieremias ex tribu Sacerdotali, vir mitissimus, & sanctissimus, & post multos labores, & angustias lapidibus obrutus ab ingrato populo, vitam cum morte commutauit. Vide Epiphanium de vita & morte Prophetarum.

Scriptit autem, vel dictauit insigne volumen, in quo populum, & Principes eius ad poenitentiam multis sermonibus hortatus est. Prædixit imminentem ruinam Hierusalem, & templi Domini, & totius Regni. Prædixit multa de Christi aduentu, de testamento nouo, deque aliis Christianis mysteriis apertissime.

Addidit Hieremias ad finem libri sui threnos, id est, lamentationes, carmine scriptas, ordine alfaberico, quibus deplorat ærumnas gentis suę corporales, & spirituales.

Addidit denique epistolam ad populum captiuum in Babylone, qua hortatur illos, ut in fide veri Dei persistant, & ab Idolorum cultu se abstineant, quam epistolam poluit Baruch in extremo libro suo.

De Baruch. 3366.

Baruch minister, & amanuensis Hieremie, præter ea, quę scripsit Hieremia dictante, ut colligitur, ex cap. trigesimo sexto Hieremie, scripsit proprium volumen quinque capitibus comprehensum; nam sextum est epistola Hieremie. Prophetauit autem Baruch tempore Iechoniae Regis, ut ipse testatur initio sui voluminis. Regnavit vero Iechonias anno mundi 3366. & solis tribus mensibus regnavit. Proinde hoc ipso anno Baruch prophetauit, & prædixit apertissime Dei Incarnationem, & apparitionem in carne humana. Et quamuis hic liber non inueniatur in Hebraicis codicibus, & excidisse, & periisse credatur, tamen citatur passim à Patribus sub nomine Hieremie & à sancto Cypriano lib. 2. contra Iudeos ca.

§. & à sancto Cyrillo libro 0. in Iulianum citatur sub nomine Baruch.

Vide si placet, defensionem huius libri Canonici in nostris Controuersis lib. 1. de verbo Dei.

De Ezechiele 3371.

EZechiel tertius ex maioribus prophetare cœpit (vt ipse testatur cap. .) anno quinto transmigrationis Iechoniae Regis, qui fuit annus mundi ter millesimus trecentessimus septuagesimus primus. Fuit ipse quoque de genere Sacerdotali vir optimus, & sanctissimus, & prædicabat concaptiuis suis, eosque ad virtutem hortabatur, sed mercedis loco ab ipso Principe populi sui obtruncatus occubuit. Prædixit reuersionem populi ad propria loca, & de aduentu Domini, & Baptismo, aliisque Christi mysteriis multa, sed obscure, maximè de structura templi vaticinatus est.

De Daniele 3398:

DAniel quartus ex prophetis maioribus, abductus est in captiuitatem adhuc puer, & perseuerauit in captiuitate vsque ad Cyrum Regem Persarum, id est vsque ad finem captiuitatis. Cœpit autem prophetare anno secundo Nabuchodonosor Regis (vt ipse testatur cap. 2.) sed annus ille secundus non intelligitur ab initio regni, sed ab initio Monarchiæ, quam inchoauit deuastata Ægypto. Incidit autem hæc deuastatio, & initium Monarchiæ in annum vicesimum tertium regni eius.

Itaque secundus annus Monarchiæ notatus à Daniele, est annus regni vicesimus quartus, & annus mundi 3398. Fuit Daniel de tribu Iuda, vir nobilis, & spiritu sapientiæ: & prophetiæ plenissimus, atque ea de causa gratissimus Regibus etiam Idololatriis, & ab eis magnis honoribus cultus. Scripsit multa de Christo, & de tempore aduentus eius, nec non de morte eius, & de excæcatione Iudæorum, item de Antichristo, & præliis eius. Prædixit progressum quatuor præcipuorum Regnorum, & de bellis futuris inter Græcos, & Persas, & inter suc-

cessores Alexandri Magni tanta perspicuitate, ut aliqui putauerint, sed falso, ea scripta fuisse multo posterius, quam reuera fuerint. Liber hic partim Hebraicè, partim Chaldaicè scriptus est. Didicit enim Daniel in Babylone, iussu Regis, linguam, & literas Chaldæorum. De partibus quibusdam Danielis, quæ ab hæreticis non recipiuntur, vide in primo nostro libro de Verbo Dei.

De Aggæo. 3465.

Aggæus prophetare cœpit anno secundo Darii Regis Persarum, mense sexto ut ipse initio testatur. Fuit autem annus ille ab orbe condito 3465. Concionatur Aggæus ad populum, eum exhortans ad reedificationem templi, eumque grauiter increpans, quod essent diligentiores in domibus suis ædificandis, & ornandis quam in domo Dei reedificanda. Et prædicit, templum hoc secundum fore multo gloriosius, quam fuerit primū. Quod intelligitur de gloria templi ob Christi præsentiam, siue de Ecclesia Christi, non de structura materiali, ut sanctus Augustinus ostendit libro decimo octauo de Ciuit. Dei cap. quadragesimo quinto.

De Zacharia. 3465.

Zacharias illo ipso anno secundo Darii prophetauit sed mense octauo, ut ipse testatur. Itaque Aggæus duobus tantum mensibus Zachariam præcessit. Ipse quoque hortabatur populum ad ædificandum templum, & ad timorem Domini, & obedientiam mandatorum. Prædixit quoque multa per varias similitudines de felicitate Ecclesiæ Christianæ, & vltima perditione Iudæorum.

De Malachia. 3521.

Malachias vltimus duodecim minorum Prophetarum, prophetauit post Aggæum, & Zachariam, tempore Artaxerxis Regis Persarum, Nam capite secundo reprehendit Iudæos, qui duxerant filias alienigenas in uxores: & similis reprehensio extat apud Esdram libro primo, capite nono, & constat ex præcedentibus capitibus,

bus, hanc obiurgationem factam fuisse post templum reedificatum, regnante iam Artaxerxe filio Darii, cuius anno sexto finita est consecratio templi, ut habetur lib. 1. Esdræ cap. 6.

Malachias posterior est Zacharia quantum distat annus secundus Darii ab anno primo Artaxerxis, qui regnare cepit anno 51. proinde hoc anno vixit, & scripsit Malachias. Hunc Prophetam Origenes existimauit non fuisse hominem, sed Angelum in specie hominis, quia Malachias Hebraicè Angelum significat.

Refellit hunc errorem sanctus Hieronymus in proœmio Malachiæ. Quia si propter nomen Angeli deberet negari Malachiam fuisse hominem, eodem modo quia Osea significat Saluatorem, & Ioel significat Deum, & Dominum; possemus existimare, Oseam fuisse Christum, & Ioelem fuisse Dominum Deum.

Alij voluerunt Malachiam fuisse Esdram, & dictum Angelum ob sapientiam, & puritatem vitæ. Hæc est sententia Hebræorum, quam sanctus Hieronymus nec videtur approbare, nec reprobare. Sed communis sententia, quæ omnino sequenda nobis videtur, est, Malachiam fuisse hominẽ diuersum ab Esdra. Sic docet Eusebius in Chronico, sanctus Augustinus lib. decimo octauo, de Ciuit. Dei cap. 36. Sanctus Cyrillus in .cap. Malachiæ, qui dicit non esse audiendos, qui contra sentiunt, S. Epiphanius in lib. de vita, & morte prophetarum.

Porro Malachias de tribu Zabulon erat, ex sententia Epiphaniij loco citato, & prædixit abolitionẽ sacrificiorum Iudaicorum, & institutionem sacrificij noui, quod toto orbe offerendum erat. Prædixit quoque vltimũ Iudicium, & reuersionem Eliæ Prophetæ ad conuertendas reliquias Israel, & præter prædictiones vehementer conuincionatus est aduersus negligentiam Sacerdotũ, & alia vitia. Deniq; in pace quieuit adhuc iuuenis, teste Epiphanio.

De Tobia. 3236.

Historia Tobia, & Iudith incidit in tempus Prophetarum minorum, videlicet Nahum, & Abachuc, sed

visum est coniungere omnes Prophetas simul, neque in chorum ipsorum extraneos admittere. Igitur Tobias senior cum Tobia iuniore translatus fuit in Ciuitatem Ninive a Rege Assyriorum Salmanasar, & perseverauit vsque ad aliquot annos Senacherib successoris eius.

Contigit autem captiuitas illa anno sexto Ezechia Regis Iuda, qui fuit nonus Osea Regis Israel, & ab orbe cōdito 3204. Quis fuerit auctor libri Tobia, non est omnino certum, sed credibile est auctorem fuisse Tobiam iuniorem, vel seniore.

Siquidem Angelus Raphael cap. 12. iussit Tobia vtrique, vt narrarent, siue (vt habetur in textu Græco) scriberent omnia mirabilia Domini, quæ ipsi viderant, patientiam videlicet Tobia senioris, & consolationem magnam quam a Deo per Angelum Raphaelem accepit. Itaque scriptus videtur liber anno mūdi 3252. mortuo Senacherib. Quæ autem in fine libri adduntur de morte Tobia iunioris, sine dubio ab aliquo alio addita sunt.

Porro liber Tobia scriptus est Chaldaicè, non Hebraicè, & ideo fortasse ab Hebræis non agnoscitur pro libro sacro. Transtulit eum in linguam Latinam sanctus Hieronymus, vt ipse testatur præfatione in Tobiam, & ab Ecclesia Catholica inter Sacros libros numeratum fuisse cognoscimus ex Concilio Tertio Carthaginensi, ex Innocentio Primo in epistola ad Exuperiū, ex Gelasio I. in decreto de scripturis Sanctis, & Cypriano in ser. de eleemosyna. ex Ambrosio in lib. de Tobia, ex Basilio in Oratione de auaritia, denique ex Concilio Triden. sess. 4.

De Eliachim auctore libri Iudith. 3270.

QVando contigerint quæ narrantur in libro Iudith, maxima quæstio est: alii enim volunt ea contigisse post captiuitatem Babylonicam, quia in primo capite fit mentio Regis Nabuchodonosor: alii volunt contigisse ante captiuitatem illam, sed post captiuitatem decem tribuum, quæ facta fuit tēpore Ezechia Regis Iuda: & quauis tam hi auctores, quam illi varient circa tempus præci-
sum

sum: nobis tamē videtur nō posse assignari aliud tempus, quam inter duas captiuitates, tempore videlicet Regis Iuda Manasse, & Regis Assyriorum Merodach Baladam, quem putamus alio nomine dictum esse Nabuchodonosor, qui regnavit etiam in Babylonia. Sed de hac re fusè tractauimus in lib. 1. de Verbo Dei cap. 12.

Itaq; tempus huius historiæ erit annus mundi ter millesimus ducentessimus sepruagesimus. Quis auctor fuerit huius libri, incertum est ex sententia sancti Isidori lib. 6. Originum cap. 2.

Sed si fidem habeamus Iosepho in libro primo contra Apionem, auctor erit Eliachim, qui alio nomine dicebatur Ioachim Sacerdos magnas Hebræorum, de quo fit mentio in libro Iudith cap. 4. & 15.

Scribit enim Iosephus in more positum fuisse apud Ægyptios, & Babylonios, & potissimum apud Hebræos, vt res gestæ publicè, scribendæ committerentur Sacerdotibus magnis: tempore autem Iudith Sacerdos magnus erat Eliachim, vt supra diximus.

Porro liber Iudith quamuis ab Hebræis, & hæreticis modernis reiiciatur ex Canone Scripturarum diuinarum, tamen Cōcilium Nicenum primum hunc librum retulit in numerum librorum diuinorum, teste S. Hieronymo præfatione in Iudit. Quod idem fecerunt Concilium tertium Carthaginense cap. 47. & Tridentinum sess. 4. & Decretum Gelasij I. de Scripturis sanctis, & Epistola Decretalis Innocentij I. ad Exuperium, & sanctus Augustinus libro secundo de doctrina Christiana cap. 8. & S. Isidorus lib. 6. Originum cap. 1. & Cassiodorus lib. 1. diuinarum lectionum, & Rabanus li. 2. de Institutione Clericorum, & alij Patres.

Recenset hic liber, victoriam diuinitus reportatam ab Hebræis cōtra Holofernē Principē militiæ Assyriorū per virtutē nobilissimæ & castissimæ fœminæ Iudith Viduæ.

De Esdra, & Nehemia. 3521.

ESdras Sacerdos, vixit sub Arraxerxe Rege Persarum. Qui imperare cœpit anno ab orbe condito 3521. Scripsit au-

psit autem librum primum Esdræ, & fortasse etiam secundum, vt censet sanctus Isidorus libro 6 Originum cap. 2. quamuis probabilius sit, secundum librum a Nehemia scriptum fuisse, qui post Esdram missus est in Iudæam ab eodem Artaxerxe, cuius pincerna erat. Libri tertius, & quartus inter apocryphos computantur.

Porro Esdram sancti Patres docent instauratorem fuisse Sactorum librorum, quod non ita intelligendum est, quasi Scripturæ sacræ omnes perierat in euerfione ciuitatis, & templi sub Nabuchodonosor, & ab Esdra diuinitus inspirato reparatæ fuerint, vt fabulatur auctor lib. 4. Esdræ cap. 1. sed, quod scripturas Mosis, & Prophetarum in varia volumina descriptas, & in varia loca dispersas, & tempore captiuitatis non diligenter conseruatas, Esdras, summa diligentia collectas ordinauerit, & in vnum quasi corpus redegerit.

Vide Irenæum lib. 5. cap. 5. Tertullianum lib. de habitu mulierum, Clementem lib. 1. Stromatum, Hilarium præfatione in Psalms, Chrysostomum hom. 1. in epist. ad Hebræos, Theodoretum præfatione in Psalms.

Addit sanctus Hieronymus in prælogo galæato, Esdram inuenisse nouas literas Hebraicas, & antiquas Samaritanis dimisisse.

De Mardocheo auctore libri Esther.

3528.

DE tempore historiæ Regiæ Esther magna est inter scriptores cōtrouersia: nobis olim placuit, & hodie etiam placet sententia Iosephi Hebræi lib. 1. antiquitatum cap. 5. nec non Seueri Sulpitij li. 1. de sacra historia, Nicephori Constantinopolitani in Chronico, & aliorum multorum, quos sine nomine refert Eusebius in Chronico. Iuxta hanc sententiam Esther nupsit Alluero Artaxerxi Longimano, anno eius 7. qui incidit in annum mundi 3528 quo eodem tempore floruit Esdras, vt supra diximus, atque hac de causa sanctus Isidorus libro sexto Originum, ca. secundo docuit, auctorem libri Esther esse Esdram.

Sed

Sed multò probabilius est, auctorem fuisse Mardocheum patrum, & nutricium ipsius Esther, & qui illi semper adfuit, & res gestas omnium optimè nouit.

Vide plura si placet, in *Controuersis nostris lib. 1. de Verbo Dei cap. 7.*

De 72. Interpretibus, & Aristæa. 3720.

ANno septimo decimo Ptolomæi Philadelphi Regis Ægypti, qui fuit annus Mūdi ter millesimus septingentesimus vicesimus, facta est celeberrima illa versio sacrarū Scripturarum ex lingua Hebraica in Græcam à septuaginta duobus viris doctissimis, non sine miraculo diuino, conuenientibus tot hominibus in vnam, & eandem versionem, vt scribunt Philo li. 2. de vita Mosis, Iosephus lib. 2. antiq. cap. 2. Tertullianus in Apologetico ca. 18. Athanas. in Synopsi, Epiphanius de mensuris, & ponderibus & Augustinus lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 45. sed Epiphanius non solum nominat Regem, sed etiam annum 17. Regni eius Qui fuerint viri illi doctissimi, & nomina exponit Aristæas in suo libro de septuaginta duobus interpretibus, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 7. editionis secundæ. Et quamuis aliqui recentiores existimēt, Aristhæam, qui nunc extat, nō esse illum, qui vixit tempore ipsorum septuaginta interpretum, sed confictum ab Hebræis; tamen verè esse illum ipsum, satis probatur ex eo quod omnia, quæ citant ex Aristæa Iosephus l. 12. antiq. c. 2. Tertullianus in Apologetico. cap. 18. Eusebius libro octauo de præparatione Euangelica capite primo, & sanctus Hieronymus præfatione in Pentateuchum, inueniuntur in hoc nostro ad verbum.

Vide, si placet, de Lxx. Interpretibus in nostro lib. 2. c. 6. de Verbo Dei.

De Iesu Sirach. 3759.

Iesus Sirach, qui auctor est libri sacri, qui dicitur *Ecclesiasticus*, vixit tēpore Ptolomæi Euergetis Regis Ægypti,

pti, vt ipse testatur in præfatione ad librū suum: ipse autē se nominat Iesum Sirach in fine capituli quinquagesimi. Hunc sacrum librum hæretici recentiores contemnunt: sed eum vt diuinum, & sacrum agnoscunt Patres Concilii Carthaginensis tertii ca. 47. & Trid sess. 4. Item Pontifices, Innocentius in Epist. ad Exuperium, & Gelasius in Decreto de libris sacris: item S. Aug. de doctrina Christiana li. 2. c. 8. Epiphanius in hæresi Anomæorum, Cyprian. libr. 3. epist. 9. Clemens Alexandrinus. lib. 7. Stromatum, & alii.

De auctore librorum Machabæor. 3860.

Libri Machabæorum vltimi sunt inter sacros libros testamenti veteris: sunt autem duo libri nam duo alii inter apocrypha numerantur quorū prior continet res gestas Marathæ, & trium filiorum eius Iudæ Machabæi, Ionathæ, & Simonis ab anno mundi 382. vsque ad annū 385. Huius libri ignoratur auctor sed credibile est auctorem fuisse Ioannem Hircanum, filium Simonis, qui rebus omnibus interfuit, & fuit summus Sacerdos post patrem suum Simonem, & habuit vitam diurnam, & pacificam in principatu annorum triginta & vnus, & fuit non solū Sacerdos, & Princeps, sed etiam Propheta, vt scribit Iosephus li. 1. antiq. cap. 16. Posterioris libri Machabæorum, qui continet historiam eandē, sed paulo altius incipit, & narrat martyrium insigne Eleazari, & septem puerorum Machabæorū, & Matris ipsorum, auctor fuit Iason Cirenæus, qui libris quinque omnem hanc historiam cōprehendit: quorum librorum epitomen solum habemus, vt dicitur li. Machabæorum cap. 2. Hos libros, quicquid hæretici obstrepant, vt verè Canonicos habet Ecclesia, vt perspicuum est ex Concilio Tertio Carthaginens. & Tridentino, ex Epist. Innocentii primi ad Exuperium, & Gelasio in Decreto de Scripturis sacris, ex sancto Cypriano lib. 1. epist. 3. ad Cornelium, & sancto Augustino lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 1. & libro contra Gaudentium cap. 23. Præter hos libros sacros enumerat sanctus Athanasius in Synopsi aliquos libros apocryphos, qui non extant.

De

De Philone Hebræo. 4024.

Philo Hebræus, vir omnium consensu doctissimus, floruit sub Caio Imperatore, ad quem etiam legatione functus est pro gente sua. Hic ponitur à sancto Hieronymo inter scripores Ecclesiasticos quia scripsit in laudem Christianorum, qui sub sancto Marco Euangelista, in Ægypto religiosissime viuebant. Et præterea iure numeratur inter scriptores Ecclesiasticos testamenti veteris, quoniam Scripturas diuinas testamenti veteris primus exposuit. Scripsit plura quorum Catalogum refert Eusebius lib. .histor. cap. 17. sed non omnia extant. Eius opera ex editione Basileensi anni millesimi quingentesimi sexagesimi primi hæc sunt.

De mundi opificio lib. 1.

De allegorijs legis 2. De Cherubim 1.

De sacrificijs Abel, & Cain 1.

Quod deterius potiori insidietur 1.

De Agricultura 1. De plantatione Noe 1.

De temulentia Noe 1.

In illud, Respuit Noe 1. De Gigantibus 1.

Quod Deus sit immutabilis 1.

De confusione linguarum 1.

De Abrahamo 1. De Profugis 1.

Quis rerum diuinarum sit hares 1.

De Ioseph 2. De Mosis vita 3.

De Charitate 1. De creatione Principis 1.

De fortitudine 1. De Decalogo 1.

De Speciabilibus legibus 1.

De Circumcisione 1. De Monarchia 2.

De Sacerdotum honoribus 1.

De Victimis 1. De offerentibus victimas 1.

De Meretricis mercede 1.

Quod omnis probus liber 1.

De Vita contemplatiua 1.

De Nobilitate 1. De premijs, & poenis 1.

De execratione 1.

Quod Mundus sit incorruptibilis 1.

In Flaccum 1. De Legatione ad Caium 1.

De his libris non est controuersia.

Circumfertur nomine Philonis Breuiarium temporum, sed ab omnibus reiicitur, vt etiam alii historici, qui cum eo Breuiario simul editi sunt.

De Iosepho Hebræo, 4057.

Iosephus Hebræus floruit sub Vespasiano Imperatore, cui prædixit Imperium, cum ab eo captiuus detineretur. Scripsit

Antiquitatum Iudaicarum, lib. 20.

De bello Iudaico 7.

Contra Apionem 2.

De Machabæis. 1.

Vitam ipse suam addidit ad lib. antiq.

Porro in libris antiquitatum comprehendit Iosephus historiam sacram à Genesi vsque ad Machabæos, & deinde addidit reliquam historiam vsque ad sua tempora.

Libro autem decimo octauo antiquitatum c. quarto, reddit Christo mirabile testimonium, affirmans eum fuisse plusquam hominem, & verè Christum, in operibus magnificum, in verbis veracissimum, & à Pilato quidem occisum, sed tertia die resurrexisse: cuius testimonii meminit Eusebius libro primo histor. Ecclesiast. cap. vndecimo, & sanctus Hieronymus in libr. de Scriptoribus Ecclesiast. in Iosepho.

Quod autem Hebræi dicunt, testimonium illud de Christo in suis libris non haberi, & ideo videri superadditum à Christianis: facile refelli potest. Nam Hebræi non habent Iosephum filiū Marathix, qui Græcè scripsit libros antiquitatum, de quo nos loquimur, sed Iosephum filium Gorionis, qui aliquid simile scripsit Hebraicè: proinde non est mirum, si Iudæi in suo Iosepho hoc testimonium non habeant, cum in nostro habeatur, & non sit superadditum, sed verum & germanum Iosephi testimonium.

Certè sanctus Hieronymus, & Eusebius viri doctissimi fuerūt, & omnes penè libros veterum Scriptorū legerunt:

& nun-

& nunquam hoc testimoniū de Christo, Iosepho tribuissent, nisi sciissent verè ab illo auctore ita scriptum fuisse.

Omissi libros Rabinorum, qui plurimi sunt, quoniam pleni sunt fabulis Iudaicis, & erroribus perniciosis: neque verum esse arbitror, quod Io. Garetius, alii nonnulli scribunt, Rabinos aliquot, quorum opera nunc extant, scripsisse ante aduentum Christi, video enim passim ab iis mentionem fieri euersionis Hierusalem, & templi per Titum Vespasiani filium.

DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS TESTAMENTI NOVI.

Seculum primum ab anno Dom.
I. ad 100.

De S. Petro Apostolo. Anno Dom. 34.

SANCTVM Petrum in Catalogo primum ponimus, & signamus anno 74. Quia illo anno Domini viuebat, & Ecclesiam regere cœperat.

Quamuis enim extet apud Eusebium lib. 2. hist. Eccles. cap. 1. Epistola Domini nostri IESV Christi scripta ad Abagarum Regem. Edessæ, tamen ea epistola nunquam fuit admitta ab Ecclesia inter quas sine dubio admitta fuisset, si ab ipso Domino scriptam fuisse constaret.

Quamuis etiam extent Cantica B. Virginis Mariæ, Zachariæ, & Simeonis, ea tamen non ab ipsis, sed à sancto Luca scriptis mandata fuerunt.

Denique quamuis inter epistolas sancti Ignatij Martyris inueniatur vna B. Virginis Mariæ ad ipsum Ignatiū, ea tamen non habetur in Græcis codicibus, neque eius meminerunt veteres Patres ante sanctum Bernardum: proinde non constat, an sit verè B. Virginis epistola.

Quod